

kerk, welke eenheid en gemeenschap des geloofs en der geloovigen zijn.

De eenheid en gemeenschap der kerk worden te beter onderhouden door afscheiding van degenen die niet van de kerk zijn. Ja, dat is op den duur de eenige mogelijkheid tot onderhouding daarvan.

Zulke afscheiding is, gelijk de belijdenis zegt, plicht der geloovigen volgens het Woord Gods. Daarvoor wordt onder den Franschen tekst van het artikel (uitgave Bakhuisen van den Brink) verwezen naar Jes. 52:11, 12: Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar, raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van hen, reinigt u, gij die de vaten des Heeren draagt! Want gijlieden zult niet met haast uitgaan, noch met der vlucht henengaan; want de Heere zal voor ulieder aangezicht henentrekken, en de God van Israël zal uw achtertocht wezen.

In dit hoofdstuk wordt geprofeteerd van de verlossing van het volk Gods uit de ballingschap, verlossing van een menschelek juk, een menscheleke heerschappij waaronder het gevangen was, om weer terug te keeren tot de vrijheid onder de heerschappij des Heeren. Israël is onder dat juk gekomen wegens verlaten van den Heere, maar de Heere geeft nu in Zijn genade vrijmaking en wederkeer.

Telkens zijn, bij reformatie der kerk of herdenking van reformatie, die liederen uit den psalmbundel aangeheven, die zingen van Israëls verlossing uit de ballingschap. Zoo Psalm 126:

God heeft bij ons wat groots verricht,
Hij zelf heeft onzen druk verlicht;
Hij heeft door wond'ren ons bevrijd;
Dies juichen wij en zijn verblijd.

Met het oog op de „achtergeblevenen" werd dan gezongen: Breng, Heer, al Uw gevang'nen weder. En voor de „vrijgemaakte" kerk werd gebeden:

Zie verder op Uw erfvolk neder,
Verkwik het als de watervloed,
Die 't Zuiderland herleven doet.

Deze toepassing is terecht. Wanneer de kerk den Heere en Zijn Woord verlaat, deformeert, geeft zij zich over aan vreemde macht, maar is ook haar straf dat zij komt onder vreemde macht. En wanneer de Heere dan in Zijn genade en trouw vrijmaking en wederkeer schenkt, dan mogen inderdaad die psalmen op de lippen genomen worden.

Nu roept de Heere hier in Jesaja 52 zijn volk op om uit te gaan uit Babel. Dat is meer en iets anders dan de zendingsoproep die klinkt in de wereld om zich af te scheiden van ongeloof en bijgeloof, van „de wereld" die in het booze ligt, om zich te bekeeren en zich te laten doopen. Dit is de oproep tot de afvallige kerk, die om haar afval onder vreemde macht was gekomen. De oproep der genade om die vreemde macht den rug toe te keeren en terug te gaan naar het verlorene Jeruzalem, de kerkstad. Die uittocht behoeft niet overvuld te geschieden, het kan in rust des geloofs gebeuren, want de Heere zal voor- en achterhoede vormen.

Dit Schriftwoord wordt aangehaald in Openbaring 18:4, waar het duidelijk ziet op de groote hoer, d.i. de valsche kerk (vgl. hiervoor de artikelen van prof. B. Holwerda, De Reformatie, 25e jaargang, no's 11 v.v. en no's 40 v.v.; beide artikelenreeksen zijn ook verschenen in de brochurereeks Woord en Wereld). De groote hoer draagt den naam Babylon (17:5), van haar val wordt gesproken in 18:2 v.v., en met betrekking tot haar wordt nu gezegd: Gaat uit van haar, Mijn volk! opdat zij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat zij van haar plagen niet ontvangt.

Zich afscheiden van degenen die niet van de Kerk zijn is niet: zich afscheiden van de Kerk. Dat is herhaaldelijk verweten aan degenen die in getrouwheid aan art. 28 der belijdenis zich afscheidden van de valsche kerk. Zoo b.v. aan de Afscheidenen van 1834. Groen van Prinsterer, die zelf niet met de Afscheiding meeging, had hierin echter veel beter inzicht. In „De maatregelen tegen de Afscheidenen aan het staatsrecht getoetst" lezen we: „Het Genootschap heeft zich, dunkt mij, facto afscheidend van de Gereformeerde Kerk; zij daarentegen die men Afscheidenen noemt, hebben, dewijl zij deze feiten (mijns inziens zeer ten onrechte) onherroepelijk achten, zich buiten het Genootschap begeven om te kunnen blijven in de Kerk" (tweede druk, 1837, blz. 61).

Wanneer de kerk haar kerkkarakter verliest door niet meer te zijn vergadering der geloovigen, en men scheidt zich af van die concrete gemeenschap, dan is dat niet een afscheiding van de kerk, maar van degenen die niet van de Kerk zijn. En de lijn der kerkhistorie loopt dan door waar het kerkkarakter wordt hersteld en bewaard. Zoo liep op den Pinksterdag de lijn der kerkhistorie door over degenen die zich losmaakten van het Jodendom, dat zich plaatste buiten de kerk in verwerping van den Christus der Schriften. De Heilige Geest daalt neer niet in den tempel van steen en hout, maar in de opperzaal, waar de aanvankelijk reeds gevormde nieuwtestamentische gemeente vergaderd is. Daar wil de Heere voortaan wonen. Dat is voortaan Zijn huis, Zijn tempel, gebouwd van levende steenen. Zoo is het ook gegaan in de reformatie der zestiende eeuw, der negentiende eeuw. En zoo is het ook in de reformatie der twintigste eeuw.

Die niet van de Kerk zijn, dat zijn degenen, die niet uit haar zijn voortgekomen, die niet uit haar zijn geboren. De uitdrukking „van de Kerk zijn" keert terug in art. 29. Het „niet van de Kerk zijn" wordt daar gezegd van de hypoerieten. Ter verklaring van deze uitdrukking denken we weer aan Abraham. Aan Abraham was een talrijk zaad beloofd (Gen. 12:2) en die belofte werd telkens herhaald en toegespijst en verduidelijkt. De eerste herhaling treffen we aan in Gen. 13:15, 16, na de scheiding tusschen Abraham en Lot. Misschien heeft bij Abraham de gedachte geleefd, dat Lot gerekend zou worden als zoon van hem, waar deze immers geen vader meer had, en het huwelijk van Abraham en Sara kinderloos bleef. Maar wanneer na de scheiding de belofte herhaald wordt moet het Abraham wel duidelijk zijn, dat het volk, hetwelk het land Kanaän zal beërven inderdaad zaad van hem zal wezen. Ronduit wordt dat gezegd in Gen. 15:4, wanneer Abraham tegen den Heere spreekt over zijn kinderloosheid en wijst op Eliëzer zijn huisopzichter. Dan zegt de Heere: Deze zal uw erfgenaam niet zijn; maar die uit uw lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn. Het zal dus eigen zaad van Abraham wezen, dat straks het volk des Heeren vormt, uit hem geboren. En wanneer dan weer later Abraham zijn dienstmaagd Hagar tot hijvrouw genomen heeft en bij haar een zoon heeft gewonnen, en hij bij den Heere voor Ismaël pleit, dan wordt het nog duidelijker: Voorwaar, Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren. Met andere woorden, het nageslacht dat het volk des Heeren zal vormen zal voortkomen uit

Abraham en Sara. Het volk Israël is van Abraham en Sara als vader en moeder, is uit hen geboren. En wel wordt dat in den nieuwtestamentischen tijd anders, in zoverre dan de kerk vergaderd wordt uit alle volkeren, en vleesch en bloed daarbij dus niet meer die plaats innemen, maar die vergadering geschiedt dan toch door inlijving in Abraham, door het geloof in Abrahams Zoon Jezus Christus, en niet door bloote toevoeging aan Abraham. Van de kerk zijn, dat is: naar den geest uit Abraham geboren zijn door het Evangelie van Jezus Christus, niet den grond van het kerkklidmaatschap zoeken in het geboren zijn uit geloovige ouders. Doen we dat, dan maken we de „genade" dienstbaar aan de „natuur". De Heere wil wel de „natuur" dienstbaar maken aan den voortgang van Zijn „genade", in Zijn welbehagen; zoodat Hij ook onzen kinderen een plaats geeft in Zijn verbond, maar daarbij is niet de „genade" ondergeschikt aan de „natuur", doch de „natuur" aan de „genade".

Het is roeping zich af te scheiden van degenen die niet van de Kerk zijn en zich te voegen bij de vergadering der Kerk, de vergadering der ware Christgeloovigen, die beantwoordt aan het kerkkarakter. Het zij op wat plaats dat God ze gesteld heeft, op een belangrijke of een onbelangrijke plaats, overal, waar ook ter wereld. Daarvoor zijn geen verschillende normen, hier zus en daar zoo, hier ruimer en daar enger, hier slapper en daar strenger. Overal geldt dezelfde roeping.

B. JONGELING.

De nieuwe Kerkorde van de Ned. Herv. Kerk en de Geref. Bond

KERKELIJK LEVEN

Dat behalve Dr. G. P. van Itterzon ook de Geref. Bond in de Hervormde Kerk weinig gesticht is over de nieuwe kerkorde, is verstaanbaar voor ieder, die iets van geschiedenis en streven van deze Bond weet.

Een studie-commissie uit zijn midden was in Mei 1948 eenparig tot de conclusie gekomen, dat het ontwerp-Kerkorde volstrekt onaanvaardbaar was. Mede namens het Hoofdbestuur van de Geref. Bond heeft ze dit ook aan de synode meegedeeld.

Tevens zijn de redenen genoemd, waarom men meende tot zulke conclusie te moeten komen; enkele van de geopperde bezwaren volgen hier.

Art. 1 van de nieuwe kerkorde zegt, dat de Ned. Herv. Kerk „bestaat uit al de Hervormde Gemeenten". Hier wordt, zegt de Studie-commissie, de plaatselijke gemeente gezien als deel van de algemene Kerk, en wel als samenstellend deel. Daardoor wordt tekort gedaan aan de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente. De macht wordt verlegd naar de Synode, die dan van boven af dicteert kan.

Art. 5 spreekt over de ambtelijke vergaderingen; de Studie-comm. merkt op, dat de bestudering van dit artikel leidt tot de verklaring, dat het synodale karakter zo het presbyteriale overheerst, dat van het presbyteriale niet veel tot zijn recht komt. In het gehele ontwerp wordt aan de meerdere vergaderingen, raden, commissies en organen zoveel bevoegdheid gegeven, dat de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente schier verdwijnt.

Over organen van bijstand, ingesteld door generale synode, prov. of classicale kerkvergadering, handelt art. 6. De studie-comm. is van oordeel, dat dergelijke organen en raden, die veel meer dan een raadgevende en helpende functie hebben, daar waar hun hulp en raad gevraagd wordt, thans vormen een episcopale bedreiging voor het leven der kerk. Gevreesd wordt, met al de in de nieuwe kerkorde voorkomende raden, organen en commissies, voor een overorganisatie, die niet alleen ondragelijke financiële lasten met zich mee zal brengen, maar het kerke-werk zeer bemoeilijkt zal.

De ernstigste bezwaren zijn intussen gerezen tegen art. 10: Van het belijden der Kerk. Het begin daarvan luidt: „In dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift als de bron der prediking en enige regel des geloofs, doet de gehele Kerk, ook in haar ambtelijke vergaderingen, in gemeenschap met de belijdenis der Vaderen en in het besef van haar verantwoordelijkheid voor het heden, zich strekkende naar de toekomst van Jezus Christus, belijdenis van de zelfopenbaring van de Drieënnige God".

De Studie-comm. corrigeert aldus: Men kan wel spreken van dankbare gehoorzaamheid aan God, maar niet van: dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift. — Achter „de Heilige Schrift als bron" worde ingevoegd: „en maatstaf". — De uitdrukking: „In gemeenschap met de belijdenis der vaderen" houdt nog niet in kerkelijke binding aan de belijdenis; men leze daarom: „In overeenstemming met de belijdenis." — In plaats van „belijdenis der Vaderen" kome: „haar belijdenis". Het is voor de kerk niet genoeg, uit te spreken, wat de belijdenis der vaderen is geweest, doch het is voor haar noodzakelijk uit te spreken wat haar eigen belijdenis is.

Zo heeft de Gereformeerde Bond willen amendieren. Nog zo dwaas niet, zal men zeggen. Inderdaad.

En die wijzigingen wogen de Bond héél zwaar. De kerkorde zou er voor zijn besef mee staan of vallen.

Werden ze niet aangebracht, dan was de nieuwe kerkorde volstrekt onaanvaardbaar.

Van de voorgestelde verbeteringen kwam echter bitter weinig terecht. De synode verwierp vrijwel alle ingebrachte bezwaren.

Dus nu verwierp de Gereformeerde Bond ook de kerkorde? Hij zei: we hebben van te voren gezegd: als 't ontwerp blijft zo als het is, kunnen wij 't niet aanvaarden? Hij hield voet bij stuk, en persisteerde, gedachtig aan het Schriftwoord: laat uw ja zijn ja, en uw neen, neen?

Misgerekend.

De Geref. Bond boog al sputterend het hoofd en aanvaardde het onaanvaardbare. Maar men troostte zich. Op de Jaarvergadering, 19 April 1951, te Utrecht gehouden, zei de secretaris van 't Hoofdbestuur: „Vervult de invoering van de nieuwe kerkorde ons met smart, omdat deze toch praktisch hierop neerkomt, dat er ondanks de gemeenschap met de belijdenis der vaderen een compromis blijkt te zijn tussen orthodox en vrijzinnig, toch blijft het een historisch moment in de geschiedenis van de kerk, toen de leden der Synode, die tot de Geref. Bond behoren op een enkele uitzondering na neen hebben gezegd. Het is waar, dat we bij de totstandkoming van de nieuwe kerkorde weinig hebben kunnen bereiken; daar staat echter tegenover, dat de invloed van het gereformeerde beginsel aan de winnende hand is....."

Zeven van de negen leden van de Geref. Bond durfden tegen het ontwerp stemmen. En de Bond maakt het best, breidt zich uit!

Aldus getroost gaan we verder.

P. D.

Nog steeds „tussen ja en neen"

Er is een duidelijk verschil tussen de wijze waarop men van synodale zijde de kwesties van de z.g. „scheuring" en het „kerkelijk conflict" en wat daarmee samenhangt aanpakt — en de manier waarop dat steeds door onze synoden is geschied.

Het is van belang daarop te letten en bij de voortduur te blijven letten. De aanpak van een kwestie is immers beslissend voor de oplossing daarvan! Heeft men een zaak eenmaal op een verkeerde manier aangegrepen, dan is het praktisch onmogelijk haar zo af te handelen dat het goede, het gehoopte resultaat wordt bereikt.

Door onze synoden is steeds met alle kracht de officiële, kerkelijke kwestie aan de orde gesteld. Zeker, er waren in de kerkelijke strijd van de laatste jaren óók allerlei persoonlijke conflicten en moeilijkheden gerezen. Wie zal ze tellen? Maar die moeten op de wijze, waarop dat met alle kwesties, welke tussen broeders ontstaan, geschieden moet, uit de weg worden geruimd.

De zaak waar alles om draait is evenwel deze: de kerk, samengekomen in de naam en met de macht van Christus, heeft besluiten genomen. Ze heeft uitspraken gedaan en vonnissen geveld. Daarover ging het. Daarover gaat het. Over niet vele jaren zullen allen, die daadwerkelijk in het kerkelijk conflict betrokken waren, zijn heengegaan. Maar wat de kerk deed blijft. Dat kreeg rechtskracht en houdt die tot het wordt veranderd. Daarvoor blijven allen, die tot de gebonden kerken behoren, verantwoordelijk, zonder enige uitzondering. Want zij spreken, in de gemeenschap met de kerken waartoe zij behoren, dag in dag uit de door hun kerken vastgestelde

De hervormde kerk is niet in niets veranderd.

De hervormde kerk is niet in niets veranderd.

Geen p... de lijnen... worden a... uitgewer...

leeruitsp... velde vo... nu eenma... haar wo...

Daarom... op het, a... heel der... lijke oorz... sprak in... den, dat... weinig z... en evenm... heel v... the o... singe...

In deze... trouw vo... gangster... nog weer... ons zulle... den indie... terugkom... werd inge... gesproken... werd uitp... juist is g... en moet...

In het... wel gehe...

In de... die zich... „het ge... over „sa... alle mis... 1944/45... spreke is...

Men se... niet de... weest. D... tarische... baas te... die de d... in een h... baarde in... geest wel...

Hierme... lijke gebe... duidelijk... geen dru... -kerkrecl... oude wijn...

Maar... synodale... verandere... acht jaar... z'n uitera... daar toel... is losger... wat waar... zijn laars... worden o...

der syno... 1944 noot... men, dat... vroegere... synodale... zen" deg... zonden b...

werd hij... Zeergelee... de Ho... hij even... reserve...

Het is... zorgvuld... oorloofd... overzij"...

ste syno... ping der... drevén l... te roeper... ons steed...

dale bro... delijk alt... beslissing

We wi... utions...

We wi... utions...

We wi... utions...

an Abraham
geboren. En
tied an-
wordt uit alle
lus niet meer
ing geschiedt
door het ge-
en niet door
Van de kerk
a geboren zijn
tus, niet den
en in het ge-
we dat, dan
de „natuur”.
ur maken aan
n welbehagen;
i geeft in Zijn
ade” onderge-
tuur” aan de
a degenen die
bij de verga-
ware Christ-
kerk karakter.
heeft, op een
overal, waar
chillende nor-
n daar enger,
geldt dezelfde

JONGELING.

LIJK LEVEN

nieuwe kerk-
d b a a r.
kwam echter
p vrijwel alle
de Bond ook
voren gezegd:
n wij 't niet
i persisterde,
aw ja zijn ja,

het hoofd en
men troostte
51, te Utrecht
Hoofdbestuur:
kerkorde ons
hierop neer-
met de belij-
te zijn tus-
het een histo-
de kerk, toen
Bond behoren
ebben gezegd,
omine van de
nen bereiken;
vloed van het
hand is.....”
ef, Bond durf-
Bond maakt

P. D.

een”

wijze waarop
de z.g. „scheu-
wat daarmee
r waarop dat
a bij de voort-
n een kwestie
ing daarvan!
keerde manier
gelijk haar zo
opte resultaat

alle kracht de
stie aan de
rkelijke strijd
onlijke conflic-
e tellen? Maar
alle kwesties,
den moet, uit

enwel deze: de
met de macht
men. Ze heeft
s s e n geveld.
het. Over niet
k in het kerk-
ngegaan. Maar
chtskracht en
arvoor blijven
n, verantwoor-
at zij spreken,
artoe zij beho-
n vastgestelde

GEEN VERDOEZELING.

De hemel is ons de voltooide schouwplaats van de volmaakte aanschouwers van de definitief uitgewerkte, in niets meer verdoezelde of omneveld onderscheidingen.

De hemel moge de plaats der krachtigste verbanden zijn, hij is óók de plaats der scherpste onderscheidingen.

Geen plek in 't gansche heelal, waarin zóó duidelijk de lijnen worden gemarkeerd, zóó scherp de grenzen worden afgetekend, zóó levendig de verschillen worden uitgewerkt, en toegespitst, als juist de hemel. K.S.

leeruitspraken uit en zij hernieuwen de eenmaal ge-
velde vonnissen eveneens van dag tot dag! Zo is het
nu eenmaal als kerken het in de naam Gods wagen
haar woord op te heffen in de wereld.

Daarom is door onze synoden steeds aangedrongen
op het, allereerst schriftelijk, bespreken van „het ge-
hele” der uit officiële stukken reconstrueerbare eigen-
lijke oorzaken der geslagen breuk”. Prof. Schilder
sprak in verband met deze kwestie de bekende woorden,
dat men het bij zo'n samenspreking maar heel
welnsig zal moeten hebben over de geschorsten,
en evenmin over de schorsingen, maar
heel veel over de kerkrechtelijke
theorieën die achter deze schor-
singen liggen.

In deze kerkelijke houding hebben alle synoden ge-
trouwd volhard. In overeenstemming met haar voor-
gangsters sprak de laatste, de Kamper synode, b.v.
nog weer uit, dat de „gebonden kerken” aanstonds door
ons zullen kunnen en moeten aangehoord wor-
den indien deze blijken b o n d i g e b e s l u t e n
terugkomen van de fatale weg welke sinds 1942/43/44
werd ingeslagen. En nadrukkelijk werd daarbij uit-
gesproken, dat zelfs een besluit, waarin twijfel
werd uitgesproken of wat in 1944/45 geschiedde wel
juist is geweest, voor onze kerken een aanleiding kan
en moet zijn om het gesprek te openen.

In het synodale kamp pakt men deze zaken even-
wel geheel anders aan.

In de greep van de nieuwe kerkelijke mentaliteit
die zich concretiseert in de wil tot en de daad van
„het gesprek” hoorde men over bijna niets dan
over „samenspreking”. Die scheen de panacee voor
alle misère, welke uit de synodale handelingen van
1944/45 was voortgevloeid. Als er de wil tot het ge-
sprek is, is immers de zaak feitelijk reeds voor elkaar!

Men schrijft daar ook rustig, dat de leeruitspraken
niet de eigenlijke oorzaak van het conflict zijn ge-
weest. Die moet gezocht worden in een akelige, sec-
tariëse mentaliteit; in het begeren om in de kerk
baas te spelen; in het ressentiment van een groep,
die de door haar begeerde leiding niet kon grijpen;
in een houding van zelfhandhaving, die zich open-
baarde in koppigheid en halsstarrigheid; in 'n coterie-
geest welke de eenheid der kerken bedreigde.

Hiermee gepaard gaat een onwil om over de feite-
lijke gebeurtenissen te praten. Zeker, het is voor ieder
duidelijk, dat de officiële uitspraken van de synoden
geen druppeltje water in de synodale-dogmatische en
-kerkrechtelijke sterke dank hebben gemengd. De
oude wijn van 1942/46 is nog onveranderd.

Maar vele officiële woordvoerders in het
synodale kamp spreken luide, dat er toch wel heel veel
veranderd is. De „geest” is anders dan die van voor
acht jaar. En men kan artikelen lezen, waarin men
s'n uiterste best doet om aan te tonen, dat hier en
daar toch wel een steentje van de synodale bouwswels
is losgerukt of weggehaakt! Inderdaad is hiervan wel
wat waar! Ieder kan feitelijk de leeruitspraken „aan
zijn laars lappen” zonder gevonnist te worden. En er
worden ongestraft zulke harde dingen aan het adres
der synoden gezegd als de ergste bezwaarden het in
1944 nooit hebben willen of durven doen. Openlijk zegt
men, dat men „afstand moet nemen” van wat de
vroegere synoden hebben uitgesproken. Men wil de
synodale woorden met alle plezier tot „slappende fra-
zen” degraderen. Al werd Prof. Schilder van zware
zonden beschuldigd en uit zijn ambten gedreven en al
werd hij na zijn schorsing aangesproken als Weledele
Zeergeleerde Heer in plaats van als Weleerwaarde
Hooggeleerde Broeder, thans wordt
hij evenals Prof. Grefjdanus — soms zonder enige
reserve — als een getrouwe dienstknecht „geëerd”.

Het is voor ons noodzakelijk al deze verschijnselen
zorgvuldig na te gaan en te overwegen. Het is onge-
oorloofd zich niets aan te trekken van wat „aan de
overzij” geschiedt. Met nadruk heeft ook onze laat-
ste synode immers uitgesproken, dat het tot de roe-
ping der gelovigen behoort, allen, die voor de be-
dreden kerkelijke zonden verantwoordelijk zijn, op
te roepen tot bekering. En daartoe is nodig, dat wij
ons steeds rekenschap geven van wat onder de syno-
dale broeders geschiedt. Waarbij men zich uitein-
delijk altijd moet afvragen of inderdaad de gevallen
beslissingen en besluiten worden veranderd!

We willen in dit artikel op enkele merkwaardige
uitingen wijzen.

Onlangs kon men in een nummer van de Kerkbode
van de „synodale” kerk van Zwolle (dat van 14 Dec.
1951) het volgende lezen:

„Verklaring.

Uit brieven, die af en toe bij onze kerkeraad bin-
nenkomen, blijkt, dat bij vele broeders en zusters van
de Geref. Kerk Art. 31 K.O. ter plaatse, de gedachte
nog steeds (!!!) leeft, dat men in onze kerken „bo-
venschriftuurlijk” gebonden zou zijn aan de opvat-
ting, dat de doop verzegelt inwendige aanwezige ge-
nade (z.g. veronderstelde wedergeboorte). In verband
daarmee wordt hier verklaard, niet als 'n particuliere
mening mijnerzijds, maar als 'n officiële uitspraak van
de Kerkeraad, dat er van een binding in bovenbedoel-
de zin in onze kerken geen sprake is.”

Tot zover dit stuk. Het was ondertekend: C.
H(outman).

Men realiseert zich goed welke de betekenis van dit
officiële kerkeraadsstuk is!

Indien wat hierin staat waar is, dan heeft de sy-
nodale kerk van Zwolle de leeruitspraken omtrent
het genadeverbond aan kant geschoven!

Dan is ook de voornaamste grond voor de schor-
sing van „Cand.” Schilder weggevallen.

En dan is het dogmatisch geschil op één punt ver-
dwenen!

En het merkwaardige is, dat de synodale gemeen-
schap dat maar laat gaan! In 1944 zou een kerkeraad
die dit zei geschorst zijn! Zonder twijfel.

Eenzelfde geluid als de kerkeraad van Zwolle liet
horen, vernemen we ook van Ds M. Vreugdenhil in
„Waarheid en Eenheid” van 14 Maart j.l. Hij vraagt
daarin: „Mag ik inderdaad leren, dat de doop
voor ieder, die hem ontvangt, pre-
cies eender is, al heeft hij niet
dezelfde uitwerking, dat verbond
en verkiezing niet samenval-
len, dat de belofte van het verbond
aan de ongelovige kinderen niet
zo goed toekomt als aan de gelo-
vige, dat de heiliging van de kin-
deren in Christus van de eerste
doopvraag niet een „zaligmaken-
de” heiliging is en dat de eerste
doopvraag dus handelt over de
kinderen zonder uitzonderingen
dat de verbondsbelofte niet is
een onvoorwaardelijke heilstoe-
zegging? Mits al deze dingen mo-
gelijk zijn wil ik de zakelijke in-
houd van 1905 voor mijn rekening
nemen en het goede van onze kin-
deren denken.”

Men lette er op, dat Ds Vreugdenhil opzettelijk het
„houden voor wedergeboren” niet noemt. Wat hij
met zijn uitdrukking „het goede van onze kinderen
denken” beoogt, zegt hij er onmiddellijk bij. Hij be-
doelt er dit mee „dat we niet beginnen
met twijfelen aan de beloften
G o d s. Ik vind de uitdrukking: houden voor weder-
geboren niet misérabel, maar ik ben bang, dat ze
te kort doet aan de waarheid, dat de wedergeboorte
gewerkt wordt als regel door het Woord, dat ze mis-
kent, dat de Bijbel zegt, dat gehele geslachten van
kinderen des verbonds verloren gaan, dat ze licht-
zinnigheid bevordert en mogelijk maakt, dat mensen
met een ingebeelde hemel verloren gaan!”

Wat Ds Vreugdenhil schrijft is zakelijk geheel en
al wat in de bezwaarschriften van 1943 te lezen was.
Het is geheel wat in de Verklaring van Gevoelen staat.
Het is precies dat wat de Synoden nu reeds een jaar
of negen op alle mogelijke en onmogelijke wijzen af-
gewezen hebben. Het is net precies wat feitelijk de
oorzaak werd van de schorsing van zo velen.

Men kan deze dingen alleen met droefheid en ont-
zetting lezen. Hier hebben we het dieptepunt van de
kerkelijke misère, waarmee de synoden de haar vol-
gende kerken hebben gezegd.

Terwijl alles wat Ds Vreugdenhil noemde vele ma-
len werd veroordeeld, wordt het, alsof er niets ge-
beurd is, rustig verkondigd en gepropageerd. En men
weigert te doen wat eis der Schrift is, n.l. in waar-
heid en puurheid te leven en dus te zeggen, ter plaat-
se waar het hoort: dit leer ik en dus aanvaard ik
de leeruitspraken van 1942/46 niet!

Voorts is er geen enkele kerkelijke instantie, die
zelfs maar een zuur gezicht zet tegen wie plechtig
bezworen woorden zo ellendig saboteren. En men zingt
rustig voort over de waarheid en het recht die de
Here wil en handhaaft.

Maar terwijl deze dingen geschreven worden horen
we ook andere geluiden.

Vlak bij Zwolle ligt gelijk men weet Kampen. Daar
is ook een synodale kerk. Van haar daden hebben we
nog onlangs in de Perisschou kunnen lezen. Deze
Kamper synodale kerk heeft niet als die van Zwolle 'n
kerkbode. En daarin werd ook over de synodale leer
geschreven. Speciaal om de tegenstelling tussen die
leer en het gevoelen der vrijgemaakten in het volle
licht te plaatsen.

De redacteur van die Kerkbode, Ds de Vries, be-
toogde toen, dat volgens de belijden van zijn kerken
de doop niet voor alle gedoopte leden der kerk het-
zelfde is. Toen hij dat schreef, dacht hij natuurlijk

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Kiezers en gekozenen

(Formulier van Enigheid bij de a.s.
Kamerverkiezingen.)

Een van de beklemmende verschijnselen bij ons
huidig kiesstelsel is de verslappung van de band tus-
sen de kiezers en de gekozenen. Een van onze vader-
landse politieke partijen trachtte bij de laatste ver-
kiezingen nog wel in haar propaganda te suggereren,
dat de kiezer, één dag koning, zijn stem mocht uit-
brengen op een mán, één uit honderd — „Maak geen
fouten, kies Jan Schouten! — maar dat is propa-
ganda, een vlag, die de lading niet dekt. Want de
waarheid is, de dusgenaamde democratie ten spijt,
geen mán kiest, maar een nummer, een lijst, een pro-
gram, een plan, een partij. En staande in het kies-
hokje — de weg daarheen is geen Manpad meer —
moge de kiezer al anders willen, hij moet stemmen
op een nummer, een lijst, een program, een plan, een
partij: daar staat hij, hij kan niet anders.

Welk nummer, welke lijst, welk program, welk plan,
welke partij, daarover zijn wij, vrijgemaakten, het niet
méér, of misschien mag ik zeggen: nóg niet eens.
Tenminste niet allemaal.

Maar ik vond voor ons allemaal een naar het mij
wil voorkomen zéér reformatoisch formulier-van-
enigheid bij onze geestelijke vader Johannes Calvijn.
In een preek over de zonen van Eli en dazelfver slap-
pe vader. Een woord aan de kiezers. Calvijn leed niet
aan politiephobie, aan vrees voor de politiek. Ook
was hij niet bang voor politiek op de kansel, gelijk
sommige bleekneuzen onder zijn zonen. Maar hij
vreesde God. Hoor maar: „En op uw beurt, gij vol-
ken, aan wie God goedertieren de vrijheid verleend
heeft uw eigen magistraten te verkiezen, wacht er u
voor bij uw verkiezingen tot zulk een hoge waardig-
heid onvromen te verheffen, ongodvruchtige mannen
of schaamteloze windbuilen, opdat gij niet zondigt
tegen de Majesteit Gods en haar berooft van de ere,
die haar toekomt”.

Onvrome mannen.
Ongodvruchtigen.
Schaamteloze windbuilen.
Die vinden we bij ons in de buurt niet, zegt iemand.
Laat hij niet vergeten, dat Calvijn zulke kwalifica-
ties nog wel eens weggaf aan wat wij nette christen-
mensen zouden noemen, maar die niet brándden, blij-
kens woord en daad, voor de Majesteit van God en
voor haar eer!
Kiest mannen!
Zoekt mannen!
Geve hen God.
Vrome mannen.
Godvruchtigen.
Geen windbuilen, maar vol des Heiligen Geestes!

D. E. C.

niet aan het feit, dat niet alle gedoopten de vrucht
van de aan hen bediende doop ontvangen. Want daar-
omtrent is, geloof ik, geen verschil, zelfs niet onder
de bonte massa van allen die zich gereformeerd
noemen.

Neen, Ds De Vries betoogde dat de doop reeds
in en bij zijn bediening aan de kinde-
ren niet voor alle kinderen gelijk is. Hij schreef
immers letterlijk: „de belijdenis noemt de doop het
sacrament van wat Christus voor het verbondsfolk
gedaan heeft. Gedáán heeft.....! Dat is méér dan
een belofte geven, waarvan de vervulling onzeker
blijft. Het gaat hier om het zaad der verkiezing.
Daarvoor heeft Christus aan het kruis gehangen en
Zijn bloed gestort. En de doop is de verzeg-
eling van de door Christus' heils-
werk gerealiseerde genade, die toekomt
aan de „kinderen der belofte”. En naar het spraak-
gebruik van Paulus zijn dat niet de dopelingen zon-
der meer, maar de dopelingen, aan wie de belofte
vervuld wordt”.

Ik ga op deze redenering niet in.
Hoewel ze aan alle kanten kraakt en rammelt.
Op één ding wil ik wijzen!
Dat is dit, dat volgens Ds De Vries de doop naar
synodale opvatting de verzegeling is van
een alleen aan de uitverkoren kin-
deren toekomende gerealiseerde
genade. De doop verzegelt iets dat alléén aan
het zaad der verkiezing toekomt.

Zie dit is de onvermijde synodale wijn!
Het ging en gaat bij de synoden inderdaad om deze
„waarheid”. Het ging en gaat bij de synoden inder-
daad om de stelling, dat de sacramenten aanwezige
genade verzegelen!

Wie het anders zegt liegt, opzettelijk of onopzet-
telijk!

En wie dit niet van harte en ten volle leert, sabo-
teert de synodebesluiten en leeft op onwaarachtige,
oneerlijke wijze in de kerk, dat is: voor 's Heren aan-
gezicht.

Wil men — om nu eens niet de officiële stukken
te citeren — een betrouwbare getuige?

Men luistert naar Dr Hoek — hij maakte als lid, scriba of praeses alle synoden der laatste jaren mee!

Toen de gebr. Bos gecapituleerd waren voor het synodale leerbegrip van een de inwendige genade verzegelend sacrament schreef hij in zijn kerkbode:

„In vele bezwaarschriften werd geponeerd, dat de sacramenten — en dus ook de Doop, waarover het voornamelijk ging — slechts (!!!) bezegeling waren van de belofte des Heeren. Volgens de bezwaarden mocht niet gezegd worden, dat ook inwendige genade innerlijk verzegeld werd. Ook nu wordt dit door zeer velen in den kring der kerken onderhoudende artikel 31 K.O. ontkend. NAAR ONZE VASTE OVERTUIGING IS DEZE OPVATTING IN STRIJD MET SCHRIFT EN BELJDENIS. ONZE SYNODES HEBBEN HAAR DAAROM MOETEN AFWIJZEN".

Dat is duidelijke en eerlijke taal.

Zo staat ja tegenover neen in de synodale kerken.

Maar men neemt ze geen van beide ernstig!

Want men roept over en weer: wat gij leert is in strijd met Schrift en belijdenis en geeft vervolgens mekaar de hand (of niet!) en beweert voorts dat 1942/46 pacificatie bracht!

Maar ik hoor boven dit alles uit de vermaning van Sikkil, dat een kerk die niet uit het woord van God leeft en dat niet volstrekt ernstig neemt almeer „verpunt". Voor haar goed figuur, voor haar uitwendige behoeften en belangen, voor de gewilde vorm houdt ze nog een uitwendige gestalte vast. Maar ze is „een zaakje met een zakje" — met knappe sprekers mischelen, en een paar mensen met geld; misschien een weeshuis en een arnhuis als hoogste bezitting".

Onze Heiland sprak eenmaal: Uw ja zij ja en uw neen, neen en wat boven (let wel er staat niet: tegen, maar boven) die is uit de Boze. C. V.

Orgelfonds-Ereschuld

Nauwelijks had ik Vrijdagsavonds afgesloten, of daar kwam Mevr. v. W. uit K. een steentje aandragen voor de nieuwe laag: f 2.50 van N. N. De Zaterdagmorgen legde via de giro er een heel rijtje naast: f 2.50 van A. M. te A.; f 10.— van N. N. te L.; f 10.— van J. W. H. te A.; f 3.— van twee zusters te W.; f 1.— van H. R. te K.; f 5.— van P. A. J. v. Z. te R. onder 't motto: „In dankbaar gedenken". Dezelfde post bracht een zeer bemoeidigend schrijven van Zr V.-T. te R. —; Ingesloten was f 2.—.

De Maandagmorgen begon met f 1.— van J. B. te 's-G., van welk offer het begeleidend schrijven onbedoeld me in meer dan één opzicht de waarde deed beseffen; de volgende morgen had de girodienst gezorgd voor nieuwe verrassingen: f 5.— van N. N. te L.; f 2.50 van H. K. te R.; f 2.50 van G. J. R. te E.; f 20.— gecollecteerd op de Jeugdvergadering en overgemaakt door H. v. T. (ik wist wel, dat R. niet zou achterblijven; prachtig dat de jongens en meisjes daar zo flink hebben meegedaan!); f 5.— van M. W. te H.; f 3.— van fam. W. te R.; f 2.50 van J. de K. te A.; f 2.50 van R. D. te H.; f 5.— van G. J. de V. te V.; f 2.50 van F. L. te V.; f 2.50 van C. v. L. te Z.; f 5.— van F. W. te R. („Orgel-offer? Orgelvreugde?"); f 2.50 van L. T. te D. (over het tweede doel, geachte br., is nog niet gerept — mag ik, als voorschanda daarvan nog geen sprake is, aan die tweede gift een andere „School-bestemming" geven?).

Gaan we nu naar Bartjens „Cyfferinge" te werk, dan vinden we: tot Maandagmorgen f 36.—, Maandag en Dinsdag f 61.50; totaal f 97.50. Maar er kwam nog meer op die laatste dag: Prof. Holwerda had te S. een spreek-

beurt vervuld en overhandigde me 's avonds de opbrengst van een collecte, bij die gelegenheid gehouden: deze oogst bedroeg niet minder dan f 62.92. De Dinsdag sloot dus af met f 160.42 als finale.

Woensdagmorgen of er geen eind aan zou komen, de volgende offeraars: N. N. te H. f 2.—; D. C. M. te A. f 1.— („uit dankbaarheid"); B. v. A. te S. f 2.50; A. S. te H. (G.) f 5.—; K. A. te H. f 10.—; Ges. A. en E. H. te G. f 1.—; M. K. D. te N. f 2.50; H. S. te M. f 1.— („Here, leer ons bidden ook voor de Kamper School"); D. J. Z. te D. f 5.— (geheel met u eens, ook voor de vervulling van die cultuur-opdracht had prof. S. een open oog, warm hart en vaardige pen); de M. V. te P. f 7.— (hoe vaak heeft men ook te P. van prof. S. genoten!); H. W. R. te U. f 2.50; G. B. te Z. f 2.50 (Ps. 103: 9 bejmd); H. B. te T. B. f 2.—. Samen f 44.—. En Donderdagmorgen ging 't maar weer lustig en rustig dóór: J. D. te H. gireerde f 1.—; G. V. te K., onder het motto: Beter laat dan nooit, f 3.—; P. de V. te B. („Een dankbare Reformatie-discipel van K. S.") f 2.50, daarbij f 1.— van Zr G. A. te E., samen f 3.50; A. R. te H. f 2.50; J. C. v. D. te R. („Ereschuld en dankbaarheid") f 2.50; A. K. te S. f 2.50; K. E. („Uit liefde voor K. S.") f 5.—; D. de B. te A. f 2.50; B. J. v. d. V. te Z. f 2.50; Y. de J. („Een kleine bijdrage uit 'n dankbaar hart") f 1.—. Deze morgen bracht dus het week-totaal voorlopig op f 160.42 plus f 44.— plus f 20.— is f 230.42.

Donderdagmiddag kreeg ik bezoek van student J. v. d. H., die me namens de Mannenvereniging te R. f 15.— kwam brengen. Een tweede student, C. B., had in L. ontvangen: van C. K. f 2.50; van A. D. f 0.60; van D. B. f 1.—; van fam. P. M. B. f 2.—; van fam. P. B. f 1.—. Later kwam er per giro nog bij: f 5.— van G. J. v. O. te L. „na een aanmaning van één der studenten". En student W. B. overhandigde me een enveloppe met f 5.— van Mej. J. S. te A. („uit dankbaarheid voor wat de Here onze God in K. S. aan ons geschonken heeft").

Vrijdagmorgen bleek, dat op mijn gironummer gestort was: door J. L. K. te U. f 2.50; door de Geref. Mannenver. Dr M. B. van 't Veer te Rotterdam-C. f 5.— (dank voor 't mooie vers van Wapenaar!); door Mevr. L. B. te L. f 2.50; door J. D. te U. f 1.—; door G. J. v. G. te E. f 1.50; door S. U. te N. f 1.50 („Ereschuld en dankbaarheid"); door J. E. te S. f 2.50; door H. te H. f 1.50; door G. B. D. te L. f 2.50. Alweer dus een flinke stap verder: we waren nu gekomen op f 230.42 plus f 52.60 is f 283.02.

En de volgende morgen kwam nog in: van J. S. te G. f 5.—; van J. v. v. te W. f 2.50; van A. B. te A. f 10.—; van dames K.-B. te D. f 3.50; van A. de W. te S. f 2.50. Tellen we deze f 23.50 bij het vorige bedrag, dan is het totale eindresultaat tot en met 26 April: f 59.— plus f 490.44 plus f 619.— plus f 283.02 plus f 23.50 is f 1474.96. Er was reeds afgedragen f 800.—, zodat er voor verwisseling motor, plaatsing enz. f 274.96 aanwezig is; schiet er nog iets over van dit bedrag of komt er eventueel nog wat binnen, dan hoop ik dat te besteden, met goedvinden van de gevers, voor wat goede orgelmuziek.

In precies drie weken (6 tot 26 April) zijn de gevraagde gelden mij toegezonden; mag ik allen die meedeelden hierbij nog eens m'n zeer hartelijke dank doen toekomen?

De „ereschuld" is hiermee afgedaan — ik kan er onder schrijven: voldaan (apechou panta, de technische term voor dit begrip in de papyri en ook in 't N. T., zie Fil. 4: 18a, zelfs mag ik herhalen, wat de apostel daar schreef van met ander doel hem toegezonden gelden: „Ik heb alles ontvangen, en ik heb overvloed").

Prof. Schilder vroeg „offers", en het offerbegrip is in de Heilige Schrift niet eerst quantitatief ('t moet je wat kosten, dan is 't pas een offer), maar kwalitatief bepaald: een offer is steeds iets, dat de Here wordt gebracht. Dat had uiteindelijk ook K. S. op 't oog: hij vroeg een Aulorgel, opdat dit de studie dienen kon; hij achtte het „van waarde, als aanstaande dominees iets wisten van kerkmuziek", dus om bij te dragen ad maiorem Dei gloriam.

Op zijn tafel staat nu niet een enkel bloemetje, maar een volle ruiker — en al zit hij zelf niet meer aan om er hier van te genieten, zijn doel is aanvankelijk bereikt. Zij ook dit orgel-offer de Here een welriekend reukoffer, dat Hem aangenaam is (Fil. 4: 19).

P. DEDDENS.

Ook Professor HOLWERDA van ons afgenomen

Juist voor het afdrucken van dit nummer bereikte ons het verpletterend bericht, dat ook Professor B. HOLWERDA plotseling is overleden, op Woensdagavond acht uur, in de ouderdom van 42 jaar.

De hoogleraar was tot half zeven in het schoolgebouw, waar hij een candidaatsexamen afnam, werkzaam geweest. Nadat hij de maaltijd gebruikt had, begaf hij zich naar zijn studeerkamer ter afdoening van persarbeid.

Omdat hij zich niet wel gevoelde, begaf hij zich te bed, waar hem een grote benauwdheid overviel, geneeskundige hulp mocht niet meer baten. Om 8 uur overleed de hoogleraar.

Deze verpletterende slag, zo kort na het heengaan van Professor Schilder, zal met diepe ontroering door ons gereformeerde volk ontvangen worden. Hoevelen hebben, na het heengaan van Prof. Schilder, niet de hoop op hem gevestigd gehad, als van de man, die enigmatische de plaats van Prof. Schilder zou innemen.

Ook ons blad treft hierin een zeer zware slag. Met liefde en met geheel zijn hart had hij zich, ofschoon perswerk hem niet lag, zoals hij ons nog pas vertelde, gegeven aan het werk voor „De Reformatie". Zijn Paasartikel was feitelijk zijn eerste bijdrage na het verscheiden van Prof. Schilder; het is meteen zijn zwanenzang geweest. Wie onzer heeft het kunnen vermoeden? We hadden zoveel verwachting van hem. Juist deze week zou de conferentie met de professoren en dus ook met hem plaats hebben om tot een definitieve regeling van het redactionele werk aan „De Reformatie" te komen. Het heeft niet zo mogen zijn.

De HERE, die geen rekenschap geeft van Zijn daden, besliste anders.

Zijn doen is enkel Majesteit, ondoorgrondelijke heerlijkheid, ook nu we weer aan een groeve zullen staan van één, waarvan wij zeggen zouden: we kunnen hem niet missen!

Maar er is bij de HERE geen vergissing mogelijk. Wat aan het graf van Prof. Schilder is gezegd zal ook nu gezegd en beleden en geloofd moeten worden.

Volgende week hopen wij in ons blad meer te kunnen geven over het heengaan van deze geliefde broeder in Christus. R. v. R.

De plaats van onze kinderen naar de Heilige Schrift (IV, slot)

En vragen we dan nader, waarin deze navolging Gods voor de jeugd bestaat, Ef. 6: 1 zegt het. Hierin zal ze primair bestaan, dat de kinderen hun ouders gehoorzaam zijn in de Here.

Maar daarin vraagt de Here van de jeugd evenmin als van de volwassenen, allerlei buitengewone en buitennissige dingen, „gij kinderen, zijt uw ouders gehoorzaam in de Here". Dat is het. Niet iets, waarvan ze kunnen dromen, maar dat ver buiten hun gezichtsveld ligt, maar iets dat vlak bij ligt en dat werkelijk-

Aris, Adji, Nani en Gondé

Beste lezers, hoe vindt u deze namen? Helemaal niet „gek" hè? Dat zijn nu de namen van mijn jeugde leermeesters in de Daja-talen, die hier in de buurt gesproken worden. Van Aris hebt u al eens iets kunnen lezen in dat stukje, dat ik al eerder schreef en dat getiteld was: „Zouden ZIJ ook eenmaal komen?"

Die Aris ging in Ngabang op school en zat daar in de zesde klas. Hij was in elk opzicht de beste leerling en toen ik verlof kreeg om in dat schoolgebouw mijn lessen aan te vangen, vroeg hij meteen die lessen te mogen volgen. In zijn vrije tijd verdiende hij de kost als huisjongen bij de hoogste meneer hier in Ngabang. Hij ziet er altijd keurig netjes uit, is heel handig in huiselijke bezigheden en koesterde het verlangen eenmaal bij ons in te wonen om ons te helpen, om mij als tolk van dienst te zijn, om mijn gids te wezen, wanneer ik op tournee zou gaan en om voor onderwijzer te studeren.

Dat beloofde heel wat en toch..... nu ben ik hem kwijt, tenminste voorlopig.

Dat ging zo.

Er kwam een opvolger voor Aris z'n meester. En die meneer is van gedachten veranderd, toen hij merkte, dat ons werk in dienst stond van de evangelieverkondiging. Velen hier in Ngabang wensten, dat ik mijn krachten zou geven om hier een openbare kweekschool te leiden, maar toen ik hen voor de zoveelste keer vertelde, dat niet het onderwijs, maar het CHRISTELIJK onderwijs mijn doel was, toen

werd hun houding anders. Achter mijn rug om werd Aris gedwongen bij deze opvolger in dienst te gaan inplaats van bij ons, hoewel hij dat laatste begeerde; zonder dat we er iets van wisten, werd Aris naar een examen gezonden, dat toelating geeft tot een school in de hoofdplaats, Pontianak. Men deed zo met meer van mijn 14 leerlingen. Zonder mij in het lesgeven te hinderen, werd het mij toch onmogelijk gemaakt, doordat men de alleen staande leerlingen van mij verwijderde en de ouders van de overigen beïnvloedde. Zo bloedde de kweekschool eindelijk dood.....

Maar Aris vroeg verlof naar de kampong terug te gaan. En toen heb ik daar met hem gewerkt aan de vertaling van Mattheus in het Pantu. We zijn gekomen tot hoofdstuk 24. Ik kreeg de indruk, dat Aris het wel eens heel moeilijk vond. Hij had een ietwat spottende houding over zich als hij het over het mohammedanisme had, en soms vreesde ik, dat hij ons christelijk geloof als iets dergelijks beschouwde. Het kostte me moeite hem tot praten te krijgen, maar zijn werk, dat bleek me later, was wel goed.

Op zekere dag hoorde ik, dat hij naar Pontianak was gegaan. Daar is een tweejarige ambachtsschool. Nu was ik mijn helper kwijt. En een ander was niet zo gauw gevonden.

Toen kwam ik in nader contact met Adji.

Die kende ik al langer, want hij werkt aan het ziekenhuis in Ngabang. Reeds sinds December kreeg hij met zijn collega's les van me in menskunde (zoals we dat tegenwoordig noemen) en een beetje boekhouden, omdat de a.s. mantri's dergelijke zaken moeten kennen. Adji zag mijn verlegenheid en op heel handige

wijze bood hij me zijn diensten aan. Hij begeerde Nederlands te leren in rull voor..... zijn eigen taal: het Lara.

Nu zag ik heus geen kans om hem het Nederlands te leren. Dat zou voor hem moeilijker zijn dan voor mij, om het Lara te bestuderen, omdat ik een beetje van Maleis afweet. Bovendien heeft hij in de tegenwoordige tijd niet veel meer aan de kennis van onze moedertaal; nuttiger is voor hem het Engels. Inplaats van Hollands zou ik hem dan maar Engels leren. Anderen vroegen mijn les in het Engels te mogen volgen en zo ontstond er een cursus voor Indonesiërs én één voor Chinezen in het Engels. We hebben daar een paar uren voor uitgezocht, die we in Nederland „onze vrije tijd" zouden noemen, want deze cursussen gaan niet uit van „Meschobor", maar van mijzelf. Door al die lessen aan het ziekenhuis en op die cursussen krijg ik wat vaardigheid in het Maleis (Bahasa Indonesia is het tegenwoordig), en die vaardigheid komt me nu reeds te stade bij het vertellen en, naar ik hoop, straks bij het lesgeven in onze eigen school.

Met Adji begon ik aan het Evangelie volgens Lukas. Tjonge, dat was niet makkelijk hoor! Het Lara heeft iets, wat overeenkomst vertoont met onze „naamvallen", het heeft een heel eigen woordschikking, en soms heel lastige klanken, zoals b.v. nk aan het begin van een woord, lange en korte a's, klinkers met een „ain" er voor of er achter (een „ain" is het geluid, wat je krijgt, als je een k in je keel klaar maakt, maar bijtijds inslikt. Duidelijk? De eerste „k" in ons woord „zakdoek" lijkt er een beetje op).

Maar er kwam weer een tegenslag. Adji werd ziek.